

“Geen tunnelvisie! Dit doen jullie samen!”

Als u dit najaar één kaartje voor een dansvoorstelling koopt, laat het dan voor *Rain* zijn. Want voor het eerst in tien jaar gaan Anne Teresa De Keersmaeker en haar gezelschap Rosas op tournee met deze oogverblindende klassieker. Maar hoe doe je dat, zo'n “oude” choreografie aan een nieuwe groep dansers aanleren? Een middag lang mochten we mee de repetitieruimte in.

Hans-Maarten Post, foto's Anne Van Aerschot

“**M**ag ik dit stukje papier nemen voor wat notities?”

Maar nog voor Anne Teresa De Keersmaeker haar pen op het blaadje kan zetten, heeft Jakob Truszkowski het met een alarmerend luid “NO!” alweer uit haar handen gegrist. “*That's archive!*”, voegt hij er lachend aan toe. Het velletje dat de choreografe wilde gebruiken voor wat vlugge notities komt namelijk uit een mapje met documenten die horen bij de creatie van *Rain* uit 2001. Vellen papier vol gekleurde geometrische figuren.

Ze liggen op de grote tafel die in de hoek staat van de repetitieruimte van De Keersmaekers gezelschap Rosas in Vorst. Vlak daarbij: een televisiescherm dat het beginbeeld toont van die inmiddels legendarisch geworden hedendaagse choreografie, die in 2011 door de klassieke dansers van het Ballet van de Parijse Opera nog werd opgevoerd, maar die nu voor het eerst sinds de creatie weer door De Keersmaekers eigen gezelschap gebracht wordt. Kijken nauwlettend toe hoe de nieuwe generatie het er van afbrengt: enkele originele leden uit de cast van toen, met naast Truszkowski ook Marta Coronado, Fumiyo Ikeda en Ursula Robb.

Rain is een van de stukken die De Keersmaeker zette op muziek van de Amerikaanse minimalistische componist Steve Reich, net zoals een paar van haar an-

dere klassiekers: *Fase* (1982) en *Drumming* (1998). Hoe hypnotiserend die muziek is, beseffen we meteen weer als Truszkowski op “play” drukt, en de ruimte zich vult met de meeslepende klanken van *Music For 18 Musicians* uit 1976. Wij zijn meteen onder de indruk, als een eerste groep dansers vertrekt vanop een van de gekleurde lijnen op de vloer. We zien gracieuze bewegingen, tegelijk vol power. Maar we zien natuurlijk vooral niet wat het getrainde oog van de meester wél ziet. Al na enkele minuten staat De Keersmaeker tussen de jonge dansers, vol enthousiasme uit te leggen waar ze nog meer op moeten letten. “Geen holle rug! En vergeet niet om constant om je heen te kijken. Dit doe je samen. Geen tunnelvisie! Het maakt een groot verschil als je elkaars bewegingen en beslissingen respecteert. Generositeit en precisie, daar draait het om.”

Zwaartekracht

En daar gaan ze. Nog een keer. En nog een keer. De Keersmaeker komt naast ons zitten en vertelt ons hoe dit in zijn werk gaat. De ruggengraat van *Rain* wordt gevormd door twee dansfrases, een vrouwelijke en een mannelijke. Zij bedacht de vrouwelijke, Truszkowski de mannelijke. In deze eerste repetitieweken draait het rond het

aanleren van die twee frases, waaruit het andere bewegingsmateriaal voortvloeit. “Pas daarna beginnen we aan de structuren, aan de opbouw van het stuk.”

Voor een volgend deel zien we de dansers naar hun spullen lopen en er kniebeschermers uithalen. Al vlug begrijpen we waarom: er wordt energiek op de grond gevallen en elegant over de vloer gegleden. “Dit is fysiek echt heel zwaar”, legt De Keersmaeker uit. “Het is op en neer, op en neer. Continu de zwaartekracht uitdagend. Als dit stuk begint, stopt het niet meer, één uur en tien minuten lang.” En dan weer tegen de dansers: “Let goed op, deze beweging gaat echt rond langs al de gewrichten!”

Ons valt nog iets anders op.

Anne Teresa De Keersmaeker wijst haar dansers op de kleinste details.

De dansers van de originele cast, die in dit deel van het repetitieproces de voornaamste leerkrachten zijn, staan niet gewoon toe te kijken aan de kant. Ze bewegen mee. En overleggen met

elkaar: was het nu zus of zo? Het is mooi om te zien. Dit komt niet vanuit boeken, dit komt uit de herinnering van lichamen. Lijven die zich herinneren dat uit die ene beweging alleen maar de volgende voort kan vloeien. En door het zelf weer te doen, komen tevens de correcties.

Marta Coronado, een van de originele castleden, bevestigt wat wij zien. “Het is niet iets dat je van buitenaf observeert. Die bewegingen zitten in je. Je hebt ze zo vaak uitgevoerd en je houdt er zo van, dat ze haast vanzelf komen. Is het vreemd om iemand anders nu mijn deel te zien dansen? Nee, maar natuurlijk dans je ergens mee, als je naar hen kijkt. Je zit daar en voelt het nog steeds, en je hoopt dat

— *Rain* is een fysiek erg veeleisende choreografie.

Oud-danseressen Ursula Robb, Marta Coronado en Fumiyo Ikeda (*vooraan v.l.n.r.*) delen hun ervaringen met de nieuwe cast.

De kleren van Dries Van Noten maken mee de voorstelling.

Oudgediende Ursula Robb geeft de nieuwe dansers uitleg.

zij voelen wat er toen door jou heenging.”

Dries Van Noten

Als het pauze is, worden een paar van de dansers verwacht bij de kleedster. Want een van de elementen die *Rain* mee tot zo'n oogverblindende ervaring maken, zijn de kostuums van modeontwerper Dries Van Noten. Het zal nog een aspect zijn waarop gerepeteerd moet worden: tijdens *Rain* wisselen de dansers van kleren, waardoor er op die manier ook letterlijk aan de kleur van de voorstelling gewerkt wordt. Van beige naar roze, via diep magenta naar zilver. “Per danser zijn er ongeveer vijf kledingstukken”, legt Heide Vanderieck uit. “Omdat de intensieve dans zorgt voor slijtage, en voor mocht er tijdens de tournee iets verloren gaan, zorgen we toch voor alle zekerheid

dat we drie sets hebben. Doe dat maal tien dansers en je zit al meteen aan honderdvijftig stuks kleding. Omdat het om een repertoirestuk gaat, gebruiken we de origi-

nieken kunnen imiteren.” En ook hier: de hulp komt uit een geheugen. Aan de andere kant van de tafel zit Maria-Eva Rodriguez, een van de oude costumiers

Je schrijft niet elk jaar een stuk dat zo'n lange houdbaarheidsdatum heeft

nele ontwerpen. Er worden geen updates van die ontwerpen gemaakt. De grootste uitdaging voor mij was dus om stoffen te vinden die identiek zijn aan de stoffen van vijftien jaar geleden. Via Dries Van Noten hebben we in het archief gelukkig de namen van de fabrikanten kunnen vinden. Het breiwerk wordt het lastigst: in vijftien jaar is de technologie veel veranderd. Het is te hopen dat we met de nieuwe machines nog die oude tech-

van operahuis De Munt, waar *Rain* oorspronkelijk werd gecreëerd. En tot op de dag van de première zal er overlegd worden met het hoofdkwartier van Van Noten.

Vergankelijkheid

“Ja, *Rain* is toch wel een boek uit de bibliotheek”, vertelt De Keersmaeker even later, bescheiden glimlachend, als we haar in haar bureau vragen om terug te

wat? *Rain* (Rosas)
wanneer? 4, 5, 6 en 7 oktober (Koninklijk Circus, Brussel), 3 november (Concertgebouw, Brugge), 24, 25 en 26 november (deSingel, Antwerpen), 8, 9 en 10 december (Vlaamse Opera, Gent). In Brussel, Brugge en Antwerpen wordt de muziek live uitgevoerd door Ictus. In 2017 nog in Roeselare, Hasselt en Leuven.
toegangsprijs? Naargelang de locatie
www.rosas.be

schien minder visie en zeker weinig ‘schriftuur’.” En dat is *Rain* toch wel: vorm, constructie; bewegende architectuur die vormgegeven is vanuit een visie. Er is nog een andere reden waarom ze blij is met die herenaming. “Dans is het tegenovergestelde van architectuur. Dat staat er wel voor een tijdje. Terwijl

blikken. “Je schrijft niet elk jaar een stuk dat zo'n lange houdbaarheidsdatum heeft. Je weet het nooit. Want ook al is een werk fantastisch, dat wil nog niet zeggen dat het de tand des tijds zal doorstaan.”

Ze is de laatste jaren best veel met haar verleden bezig geweest, zegt ze, door dat driedelige *A Choreographer's Score*, boeken (met dvd's) waarin ze uitlegt hoe ze een aantal van haar choreografien construeerde. En heeft ze zich de vragen moten stellen: waarom die structuur, waarom die muziek, waarom dat soort artistieke keuzes. Door zo'n herneming word je er toch weer met je neus op gedrukt: wat blijft, en wat niet? En in dit geval ben ik dan vanzelfsprekend blij om meer voor goede verrassingen te staan dan voor ontgoochelingen.” “Ik zie dezer dagen veel schitterende dansers en veel originele ideeën, maar mis-

dans er alleen staat als het opnieuw belichaamd wordt. Daarom neemt dans ook zo'n aparte plek in. Het is letterlijk gebonden aan ons lichaam en aan de vergankelijkheid van ons lichaam.” Vlak voor iedereen weer de repetitieruimte induikt, schieten we Marta Coronado nog even aan. Had zij het door, in 2001, dat ze een stukje dansgeschiedenis aan het maken was? “Natuurlijk niet. Ik herinner me vooral dat het een rustige première was. Een week van tevoren waren we al klaar. Het was niet een van die premières waar op het laatst nog heel de structuur overhoop gegooid wordt. We waren kalm en klaar. Dat gevoel hoort voor mij bij *Rain*. Natuurlijk waren er, voor die première, al mensen komen kijken, en waren de reacties positief. Maar een klassieker? Dat beseften we toen nog niet. Dat kwam pas later.”